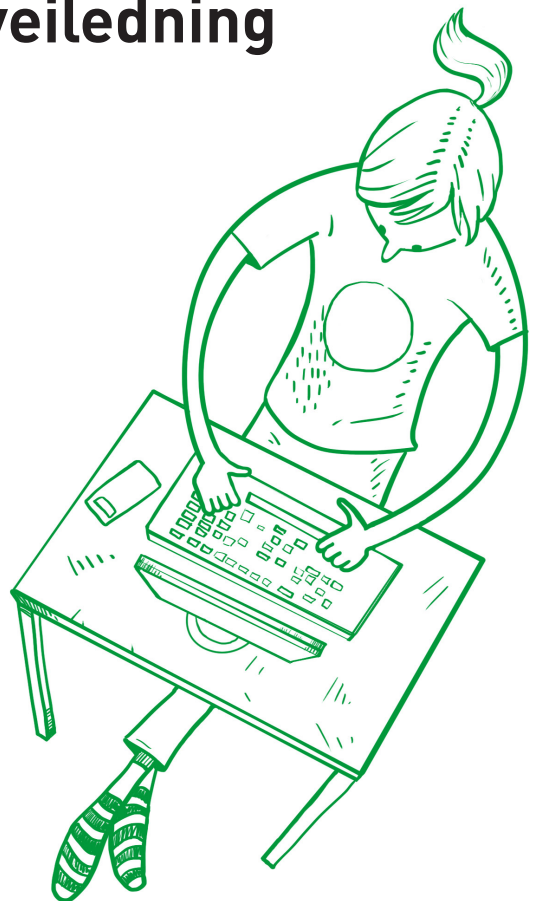

Skriveprøven 2017

Generell veiledning

Innhold

Hva er Skriveprøven?	4
Hvordan gjennomføre Skriveprøven?	5
Standardmetoden	5
Bergensmetoden	6
Skrivekompetanse og skrivehandlinger	7
Definisjon av skrivekompetanse	7
Skriveformål	7
Skrivehandlinger	8

Disse to løypene illustrerer anbefalte fremgangsmåter med Skriveprøven. I denne veiledningen forklares disse nærmere.

STANDARDMETODEN

1. LAST NED
ALT MATERIELL

2. LES HEFTET
«GENERELL VEILEDNING»

3. GJENNOMFØR SKRIVEPRØVEN
- DET TAR 60 MINUTTER

4. GJØR DEG KJENT MED
«VURDERINGSHÅNDBOKA»

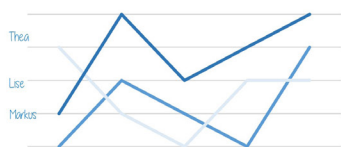
5. BESTEM DEG FOR OPPTIL
5 VURDERINGSOMRÅDER

6. VURDER TEKSTENE OPP MOT
VURDERINGSOMRÅDENE DU HAR VALGT

8. LES «VURDERINGSHÅNDBOKA»
FOR LENKER TIL UNDERVISNINGSRESSURSER

7. ANALYSER RESULTATENE.
- BRUK GJERNE EXCEL-FILA

9. UNDERVIS

BERGENSMETODEN

1. LAST NED
ALT MATERIELL

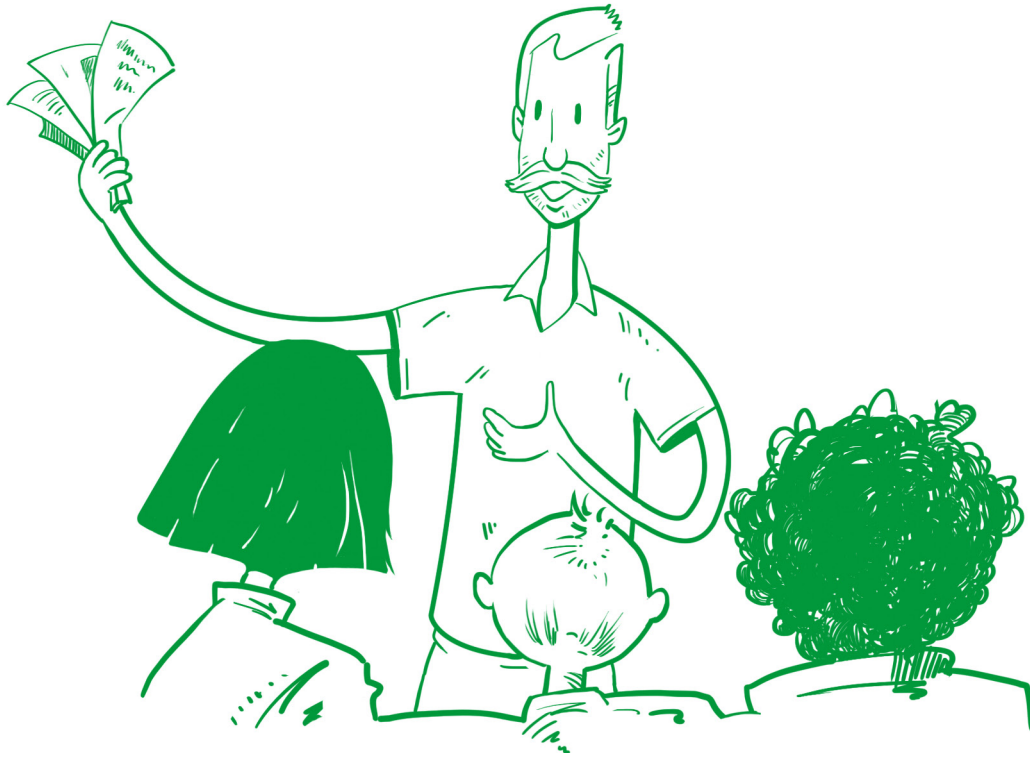
2. ÅPNE OG LES
«INSTRUKSJONSARKET»

3. LAG ET UNDERVISNINGSSOPPLEGG

4. UNDERVIS

OM TEMAET FOR OPPGAVEN

5. FØLG **STANDARDMETODEN**
FRA STEG 2

Hva er Skriveprøven?

Skriveprøven er læringsstøttende prøver i skriving som grunnleggende ferdighet. Formålet med skriveprøvene er å skaffe informasjon som kan brukes i planlegging av skriveundervisning. Sagt på en annen måte er læringsstøttende prøver verktøy i god undervisningsvurdering. Når vi får informasjon om hva elever mestrer og hva deres utfordringer er, kan vi tilrettelegge undervisningen både på gruppe- og individnivå.

Oppgavene i Skriveprøven er bygd opp rundt *skrivehandlinger* (se fordypningsdel bak i denne veiledningen), og inviterer elevene til å skrive én sammenhengende tekst.

Skriveprøven har en rekke egenskaper som gjør den egnet til å danne et nyansert bilde av elevers skrivekompetanse. I Skriveprøven vurderes elevtekster på flere *vurderingsområder* (f.eks. tekstopbygging, innhold og språkbruk). Læreren kan derfor på en bedre måte oppdage både styrker og svakheter i elevers skriving enn ved en helhetlig vurdering. Videre kan resultatene fra en skriveprøve sammenlignes med et nasjonalt nivå. Alle oppgavene i Skriveprøven har blitt gjennomført på et nasjonalt representativt utvalg elever på 5.- og 8. trinn. Alle oppgaver er dessuten utviklet og kvalitetssikret av Skrivesenteret i samarbeid med lærere fra hele landet.

Målgruppen for Skriveprøven er lærere med elever på mellom- og ungdomstrinnet. Foruten å støtte skriveundervisningen kan prøvene bidra til å utvikle et tolkingsfelleskap på skolene. Gjennom felles vurdering og diskusjon av elevtekster kan kollegiet etablere felles forståelse for hva som kjennetegner tekster på ulike nivåer. Vurderingsområdene kan også bidra til at kollegiet får et felles språk om elevtekster og vurdering. Resultatene fra Skriveprøven skal altså brukes internt på skolene.

I denne generelle veiledningen presenteres Skriveprøvens ulike deler og metoder for gjennomføring. I en fordypningsdel beskrives teorigrunnlaget for skriveprøvene.

Hvordan gjennomføre Skriveprøven?

På side 3 er to metoder for å gjennomføre Skriveprøven illustrert. Under beskrives de ulike trinnene for hver metode. Det er anbefalt å lese gjennom trinnene før man gjennomfører prøven.

Standardmetoden

Trinn 1

Last ned alt materiell. Prøvene kan lastes ned via Skrivesenterets hjemmeside. Skriveprøven består av fire deler:

- generell veiledning
- oppgavebok med instruksjonsark (hver oppgave presenteres på et instruksjonsark)
- vurderingshåndbok med vurderingsområder og eksempeltekster
- Excel-skjema for registrering av resultater (brukes i sammenligning med nasjonalt nivå)

Trinn 2

Les den generelle veiledningen.

Trinn 3

Gjennomfør Skriveprøven. Instruksjonsarket inneholder en kort instruks om gjennomføring, selve oppgaven og en liste med spørsmål til idémyldring. Idémyldringen er viktig for at elevene skal få en inngang til skriveingen. Hele prøven tar 60 minutter, derav 15 minutter idémyldring og 45 minutter skriveing.

Trinn 4

Gjør deg kjent med vurderingshåndboka. Den består av tre deler:

- en kort introduksjon til vurderingsarbeid
- vurderingsområdene med *mestringsnivåer*
- vurderte og kommenterte elevtekster (disse illustrerer hva som skal vurderes innenfor vurderingsområdene og hva som kjennetegner de ulike nivåene)

Trinn 5

Bestem deg for opptil fem vurderingsområder du vil vurdere. Tekstene kan vurderes på følgende områder: *skriver-leser-interaksjon, innhold, tekstoppbygging, språkbruk, formverk og rettskriving og tegnsetting*. Første gangen en elevgruppe gjennomfører prøven er det en fordel om alle områder vurderes.

Trinn 6

Vurder tekstene opp mot de vurderingsområdene du har valgt. Velg den mestringsnivåbeskrivelsen som best stemmer overens med tekstenes kvaliteter. Mestringsnivåene og de vurderte eksempeltekstene skal brukes i kombinasjon.

Trinn 7

Analyser resultatene. Gjennom å plotte inn resultatene i Excel-filen får du et overblikk over elevgruppas prestasjoner. (Filen inngår i Skriveprøvens dokumentpakke.) Excel-filen gir muligheten til å lage *mestringsprofiler* og sammenligne disse med det nasjonale nivået. Analysen indikerer hvilke områder som er viktige å prioritere i videre undervisning.

Vil du lese mer om skriveundervisning og underveisvurdering?

Besøk skrivesenteret.no

Trinn 8

Les vurderingshåndboka for å finne lenker til aktuelle undervisningsressurser. Ressursene er relatert til vurderingsområdene.

Trinn 9

Undervis på bakgrunn av den nye kunnskapen du har om elevenes nivå.

Bergensmetoden

Trinn 1

Last ned alt materiell. Prøvene kan lastes ned via Skrivesenterets hjemmeside. Skriveprøven består av fire deler:

- generell veiledning
- oppgavebok med instruksjonsark (hver oppgave presenteres på et instruksjonsark)
- vurderingshåndbok med vurderingsområder og eksempeltekster
- Excel-skjema for registrering av resultater (brukes i sammenligning med nasjonalt nivå)

Trinn 2

Åpne instruksjonarket. Her presenteres oppgaven og instruksjoner for gjennomføring.

Trinn 3

Lag et undervisningsopplegg med utgangspunkt i oppgaven.

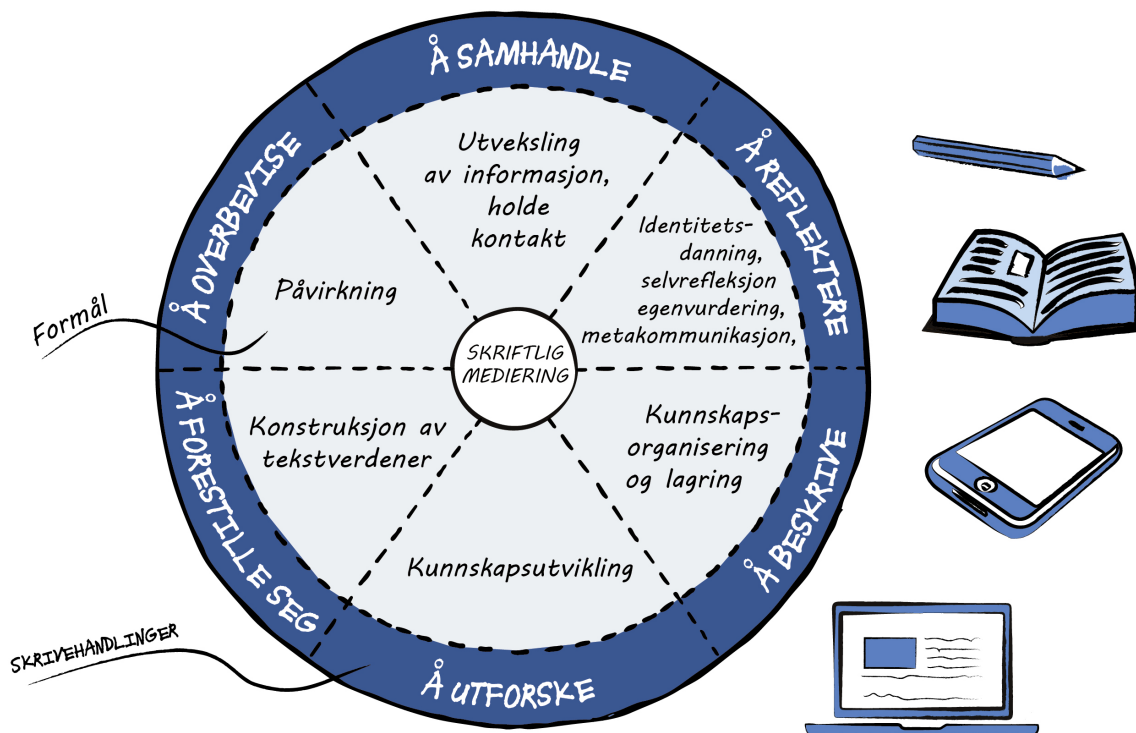
Trinn 4

Undervis om temaet for oppgaven. Legg vekt på hvordan elevene kan skrive om temaet på en formålstjenlig måte.

Trinn 5

Følg standardmetoden fra trinn 2. *NB: Resultatene for elever som gjennomfører prøven med Bergensmetoden er ikke direkte sammenlignbare med nasjonalt nivå.*

SKRIVEHJULET

FORDYPINGSDEL

Skrivekompetanse og skrivehandlinger

Definisjon av skrivekompetanse

Skriveprøven bygger på en teoretisk modell av skriving. Modellen, som kalles Skrivehjulet, er en beskrivelse av hva skriving er. Med utgangspunkt i modellen har vi definert skrivekompetanse som ferdigheten til å skrive på ulike måter som oppfyller formålet med skrivingen:

Skrivekompetanse innebærer å ha tilegnet seg ressursene som trengs for å kunne utføre skrivehandlinger med ulike skriveformål. Å kunne utføre en skrivehandling innebærer å kunne ta i bruk relevante skriftlige redskaper. Ulike kulturer og situasjoner innebærer at det som oppfattes som formålstjenlige skrivehandlinger kommer til uttrykk på ulike måter.

I de følgende avsnittene, som bygger på Solheim og Matre (2014), Berge, Evensen og Thygesen (2016) og Skrivesenteret (u.å.), skal vi se nærmere på skriveformål, skrivehandlinger og skriftlige redskaper.

Skriveformål

Når vi skriver, ønsker vi å oppnå noe. Skrivingen har et formål. Vi skriver en handleliste for å huske hva vi skal kjøpe, og vi skriver et innlegg i lokalavisen for å påvirke noen. Når vi studerer skrivingens historie, ser vi at visse formål gjentar seg.

Mennesker skriver og har skrevet for å:

- **utveksle informasjon:** Vi skriver brev, e-poster, tekstmeldinger og på sosiale medier for å holde kontakten med andre.

- **utvikle identitet, reflektere over seg selv og vurdere seg selv:** Vi skriver for å lære oss selv å kjenne, for å vurdere oss selv og for bedre å forstå situasjoner.
- **organisere kunnskap:** Vi skriver for å dokumentere det som er kjent eller nyttig og som noen kan ha glede av at er skrevet ned. Eksempel er oppskrifter, bruksanvisninger, slektstrær m.m.
- **utvikle kunnskap:** Vi skriver for å legge fram bevis og antakelser om fenomener. Slik blir det blir mulig å granske dem og påse at de er etterprøvbare. Det gjør det også mulig å utvikle kunnskap gjennom å skrive. Eksempler på denne typen tekster er saktekster der vi utforsker, analyserer og diskuterer. Naturfagsrapporter og masteroppgaver er gode eksempler på slike tekster.
- **skape tekstverdener:** Vi skriver for å skape en verden gjennom teksten, og den verdenen vi skriver om, eksisterer ofte bare i teksten. Det mest åpenbare eksempelet på dette er skjønnlitterære tekster, men også for eksempel vitenskapelige hypoteser hører hjemme i denne kategorien.
- **påvirke:** Et vanlig formål med å skrive er å påvirke noen til å tenke, handle eller forholde seg til påstander og fenomener på en bestemt måte. Vanlige eksempler på tekster som søker å påvirke, er debattartikler, leserbrev og reklame.

Skrivehandlinger

Å skrive er å handle. Hvordan vi handler avhenger av formålet vårt med å skrive. Et eksempel på dette er teksten vi skriver når vi setter opp et budsjett. Vi stiller opp teksten på en bestemt måte, og vi velger egnede ord. Måten vi handler på når vi skriver budsjett, skiller seg fra måten vi handler på når vi chatter med noen på Facebook eller skriver en debattartikkel.

Når vi studerer skrivingens historie, ser vi at visse typer skrivehandlinger gjentar seg. Disse skrivehandlingene er:

- å samhandle
- å reflektere
- å beskrive
- å utforske
- å forestille seg
- å overbevise

Handlingen vi velger, avhenger av hvilket mål vi ønsker å oppnå. Vil vi påvirke noen, velger vi ofte å utføre en overbevisende skrivehandling hvor vi uttrykker synspunkter, oppfordrer, argumenterer, kommer med motargumenter og så videre. Ibland kan det imidlertid være mer hensiktsmessig å utføre en annen skrivehandling. Det finnes eksempler på tekster som har som formål å påvirke, men som er et resultat av forestillende skrivehandlinger. Æsops fabler er et godt eksempel på dette. I mange tilfeller kan vi også utføre flere skrivehandlinger i en og samme tekst, men en skrivehandling vil nesten alltid være dominerende. I en tekst som har som formål å påvirke noen, legger vi kanskje inn beskrivende partier. En reklametekst kan for eksempel beskrive hotellrom som luksuriøse, moderne og med en utsikt som tar pusten fra deg.

Hver skriveprøve tar utgangspunkt i en bestemt skrivehandling som er tenkt å være dominerende. I avsnittene nedenfor utdypes vi skrivehandlingene.

Å reflektere

Når vi utfører en reflekterende skrivehandling, filosoferer eller funderer vi, tenker over, betrakter og tenker fram og tilbake. Det vi reflekterer over, er gjerne vår egen situasjon og utvikling, egne tanker og erfaringer, egne stemninger og følelser, eget arbeid og eget liv. Men vi kan også reflektere over fenomener og saksforhold (for eksempel global oppvarming, fordelingspolitikk osv.) Når formålet med en tekst er å utvikle identitet, reflektere over seg selv eller vurdere seg selv, utfører vi gjerne reflekterende skrivehandlinger.

Å beskrive

Når vi utfører en beskrivende skrivehandling, er det for å gjengi noe, dokumentere, gjøre rede for, definere, eksemplifisere og strukturere. Ikke sjelden gjør vi det på en nøytral måte og uten ord som signaliserer verdier. Mange av tekstene vi omgir oss med, er resultatet av beskrivende skrivehandlinger, for eksempel instruksjoner, oppskrifter, TV-guider, bruksanvisninger, huskelister osv. Når formålet med teksten er å organisere og lagre kunnskap, utfører vi gjerne beskrivende skrivehandlinger. Vi kan også, avhengig av formålet med teksten og kommunikasjonsituasjonen, legge inn ord og vendinger som ikke er verdinøytale, i beskrivelsene. Dette vil vi for eksempel kunne se i en tekst hvor noen beskriver sine egne barn.

Å utforske

Når vi utfører en utforskende skrivehandling, undersøker vi, analyserer, diskuterer, forklarer, tolker og resonnerer. Vi skriver på en slik måte at det er mulig for andre å vurdere slutningene vi har trukket. Å skrive utforskende er vanlig når formålet med teksten er å utvikle kunnskap. Et internt formål i teksten er gjerne å svare på spørsmål eller ta stilling til et problem. Vanlige eksempler på utforskende tekster er laboratorierapporter hvor vi presenterer resultatet av et eksperiment på en slik måte at det er etterprøvbart, og utredende tekster av ulike slag som kan svare på spørsmål som hvordan startet den franske revolusjonen? Andre eksempler kan vi hente fra matematikken hvor det er vanlig å teste en formels gyldighet gjennom å utlede et bevis. Vi kan også hente eksempler fra akademien. Forskere presenterer påstander om noe (for eksempel at global oppvarming eksisterer) gjennom å strukturere bevis på en bestemt måte.

Å forestille seg

Når vi utfører en forestillende skrivehandling, fantaserer eller dikter vi, skaper, forteller og underholder. Formålet med en slik tekst er ikke sjelden å skape en tekstverden, en verden som altså bare finnes i teksten. Det mest intuitive eksempelet på forestillende skrivehandlinger finner vi i skjønnlitterære verk.

Å overbevise

Når vi utfører en overbevisende skrivehandling, uttrykker vi synspunkter, oppfordrer, argumenterer og motargumenterer. Formålet med å utføre en overbevisende skrivehandling er ofte å påvirke noen til noe. Vi forbinder gjerne debattartikler med overbevisende skrivehandlinger, men de er også vanlige i reklametekst, politiske tekster og liknende. Det er også mulig å argumentere for eller presentere en påstand om noe i en tekst som har som hovedformål å utvikle kunnskap. Da er det ikke den dominerende skrivehandlingen, men likefullt et viktig innslag. Vi kan se dette når en forsker argumenterer for at det er rimelig å forstå et fenomen på en bestemt måte. Deretter gjør han rede for resonnetet i en utforskende skrivehandling.